

Rodun terveys

Yhdistystämme tiedotetaan uusista sairastapauksista harvakseltaan. Näin ollen voidaan sanoa, että cairnterrieri on rotuna suhteellisen terve. Cairnterrierikerho haluaa tehdä kaikkensa säilyttääkseen rodun mahdollisimman terveenä myös tuleville sukupolville. Laajempi terveystilanteen kartoitus onkin suunnitelmassa lähitulevaisuudessa. Sen myötä tavoitteena on luoda aiempaa kattavampi kuva rodun terveydestä ja yleisimmistä sairauksista ja vioista Suomessa ja mahdollisesti miettiä uusia strategioita rodun terveystilanteen säilyttämiseksi / parantamiseksi.

Rodun yleistä terveydentilaa arvioitaessa ei vapaaehtoiseen ilmoittamiseen perustuvaa sairaslistaa tulisi tuijottaa turhan vakavasti. Ihmisillä on lukuisia syitä olla ilmoittamatta koiransa sairauksista; kotikoirien omistajat eivät välttämättä miellä oman lemmikkinsä sairauksien olevan merkityksellistä tietoa rodun kannalta, he eivät ehkä muista kuka koiran kasvattaja on tai eivät kehtaa kertoa sairauksista kasvattajalle, koska kokevat sen olevan valittamista. Kasvattaja taas voi haluta pitää tiedot omanaan pelätessään jalostuskoiriensa leimautumista jne.

Yhdistelmiä suunnitellessa tulisi jokaisen kasvattajan koiransa ja suunnitellun kumppanin terveyden, ulkomuodon ja luonteen lisäksi kiinnittää huomiota yhdistelmän sukusiitosasteeseen, koska mahdollisten ongelmien esiintulon todennäköisyys kasvaa mitä läheisempää sukua koirat ovat keskenään.

Cairnterrierillä ei ole PEVISA-määräyksiin perustuvia rajoituksia kasvatuksessa. PEVISA on Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma. PEVISA-ohjeista silmäsairauksien ja polvilumpioiden ohjelmat voitaisiin liittää cairnterriereihin. Näiden sairauksien yleisyydestä kannassamme ei ole toistaiseksi riittävästi

tietoa, jotta PEVISA:n kaltaisiin, radikaaleihin toimenpiteisiin kannattaisi ryhtyä. Cairnterrierikerhon jalostustoimikunta siis vain suosittelee, että kaikilla jalostukseen käytettävillä koirilla olisi viralliset silmä- ja polvitutkimuslausunnot.

Sairaslista on kaikkien jäsenten nähtävissä ja sen voi tilata Sinikka Jokiselta [sinikka.jokinen\(at\)cairnterrierikerho.fi](mailto:sinikka.jokinen@cairnterrierikerho.fi).

Keskeisimmät perinnölliset viat ja sairaudet, joista pyritään eroon

Elinikää lyhentävät

1. **Progressiivinen nefropatia** (PNP, etenevä munuaisrappeuma). Kyseessä on synnynnäinen kehityshäiriö, joka johtaa munuaisten vajaatoimintaan. Suomessa tavattu muutamia tapauksia, sairautta on tutkittu paljon Ruotsissa. Ilmenemisikä vaihtelee, paranemisennuste on erittäin huono. Usein sairaus johtaa kuolemaan jo pentuiässä, lievemmissä tapauksissa koira saattaa elää jopa 6-7-vuotiaaksi. Sairaudesta seuraa yleensä virtsamyrkytys, joka johtaa kuolemaan. Oireita ovat runsas virtsaaminen ja toistuva oksentelu koska koira juo paljon. Myös laihtuminen ja huono ruokahalu kuuluvat taudinkuvaan.

2. **Portosysteeminen shuntti** (PSS), maksan verenkierron osittainen ohittuminen. Vakavissa tapauksissa verenkierto ohittaa maksan, eikä veri näin ollen puhdistu kuona-aineista ja myrkyistä. Sairaus siis aiheuttaa koiralle hitaasti etenevän myrkytystilan. Oireista lievimpiä ovat väsymys ja ruokahaluttomuus. Selvimmät oireet ovat pakkoliikkeet, kuten kehän kiertäminen, päämäärätön vaeltaminen, pään painaminen sekä tasapainohäiriöt, tuijottaminen ja uneliaisuus. Muina oireina voi esiintyä runsasta juomista, oksentelua ja ripulia. Oireet ovat ajoittaisia ja vaihtelevia ja yleensä pahimmillaan syömisen jälkeen. Vakavimmissa tapauksissa oireet näkyvät jo ennen luovutusikää. Pentu ei kehity muiden tahdissa ja turkki on selvästi huonompi kuin muilla pennuilla. Lievimmätkin

tapaukset havaitaan yleensä 1,5 vuoden ikään mennessä. Suomessa on vuosilta 1989-2012 yhdistykselle on raportoitu 21 tapausta. Sairautta on tutkittu paljon Hollannissa ja siihen on kehitteillä geenitesti. Shuntteja on eri asteisia ja korjausleikkaukset ovat joskus mahdollisia. Sairaudesta voi johtaa myös kuolemaan. Sairaita yksilöitä voidaan tunnistaa jo ennen luovutusikää tehtävällä sappihappotestillä.

Elämää hankaloittavat

3. **Calvé Legg Perthes-vika** l. reisiluunpään osittainen kuolio. Ensimmäiset oireet voivat ilmaantua noin 4 kuukauden ikäisellä pennulla, yleensä viimeistään 18 kuukauden ikäisenä. Lieviä tapauksia ei aina edes huomaa. Tyypillisiä oireita ovat sairaan jalan hypyttäminen, ts. koira ei varaa painoaan sille joka askeleella. Samoin oireita ovat liikkumishaluttomuus portaissa tms., sekä jäykkyys ylönousun jälkeen. Oireet yleensä pahenevat rasituksen jälkeen. 1989-2012 rekisteröidyistä pennuista kerhon tietoon tullut 52 tapausta. Korjausleikkauksista hyviä tuloksia.

4. **Patellaluksaatio** (polvilumpion krooninen sijoiltaanmeno), vian aste vaihtelee suuresti. Rotuyhdistys suositellee kaikille jalostuskoirille virallista polvitutkimusta. Patellaluksaatiota tavataan kannassamme melko runsaasti, n. 8% tutkituista. 06/2013 mennessä 116:sta cairnterrierillä on todettu patellaluksaatio. Tyypillisesti muutokset ovat kuitenkin asteikon lievimmästä päästä ja patellaluksaation korjausleikkauksia joudutaan tekemään kohtuullisen vähän.

5. **Silmäsairaudet**: Kaikki silmäsairaudet alentavat näkökykyä ja useimmiten aiheuttavat myös sokeuden. HC ja PRA ovat erityisen ikäviä siksi, että oireet ilmaantuvat usein hyvin nuorella iällä (n. 1 v) ja voivat johtaa sokeutumiseen hyvin pian. Ocular Melanosis ja linssiluksaatio ilmenevät vasta keski-iässä tai sen jälkeen, mutta ovat kivuliaita, pikaista ensiapua ja usein leikkaushoitoa ja/tai jatkuvaa lääkitystä vaativia, ja voivat johtaa sokeutumiseen. Tilanteen

kartoittamisen ja ongelmien lisääntymisen ehkäisemisen kannalta Cairnterrierikerho pitää silmätarkastuksia erittäin tärkeinä. Vähintäänkin jalostukseen käytettävät koirat tulisi tarkistuttaa. Suotavaa tietysti olisi tarkistaa mahdollisimman suuri osa kannasta useamman kerran elämässään (esim. 1-2 v, 5-6 v ja yli 8 v iässä). Näin saisimme tilanteesta mahdollisimman kattavan kuvan.

Vakavista silmäsairauksista cairnterrierin kohdalla merkittävimpiä ovat Ocular Melanosis (aik. pigmenttiglaukooma) ja perinnöllinen harmaakaihi (HC).

Ocular Melanosista, joka vakavimmissa muodoissaan voi johtaa sekundääriseen glaukoomaan (silmänpainetauti) tavataan ainoastaan cairnterrierillä. Kyseessä on silmän keskikalvon melanosyyttien (pigmenttisolujen) lisääntyminen ja kerääntyminen virtauskulmaan ja silmän kovakalvon laskimopunokseen, joka aiheuttaa silmänsisäisen paineen nousua nousua ja glaukoomaa. Melanosyyttejä voidaan havaita silmän valkuaisessa, sidekalvon alla ja silmänpohjassa. Osalla sairastuneista voidaan tavata myös hyvänlaatuinen iiriksen melanooma. Oireet ilmenevät 2-14 vuotiailla, muutokset etenevät hitaasti. Perinnöllisyysmalli epäselvä, mutta sukutauluanalyysin pohjalta on epäilty sairauden periytyvän autosomaalisesti ja dominoivasti. Sairaudesta ei ole parannettavissa, mutta sen etenemistä voidaan hidastaa lääkityksellä. Ocular melanosis- tapauksia yhdistyksen on yhdistyksen tiedossa 06/13 26 kappaletta. Tapausten määrä kasvoi selvästi vuoden 2006 jälkeen, kun jalostuskoirien silmiä ryhdyttiin tutkimaan useammin kuin kerran elämässä. Sairauteen on kehitteillä geenitesti.

Perinnöllinen harmaakaihi eli hereditäärinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairaudesta alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa

sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomentelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kaihimuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Yhdistyksen tiedossa on 20 HC tapaista 06/13 mennessä.

6. Autoimmuunisairaudet

Autoimmuunisairaudet liittyvät yksilön puolustusmekanismeihin. Autoimmuunisairaus tuhoaa virheellisesti yksilön omia kudoksia ja siihen liittyy usein perinnöllinen alttius. Autoimmuunisairauksia on lukuisia. Koirien autoimmuunisairauksiin kuuluvat yleisimpinä allergiat, atopiat, kilpirauhasen vajaatoiminta, diabetes, Addisonin tauti, trombosytopenia, immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia, reuman kaltaiset sairaudet, autoimmuuni aivokalvontulehdus ja erilaiset suolistosairaudet. Cairnterriereillä tavatut autoimmuunisairaudet ovat yleisyneet viime vuosina, vaikka toistaiseksi ilmitulleet tapausmäärät ovat suhteellisen pieniä. Rotuyhdistys seuraa erityisesti Addisonin taudin, erilaisten allergioiden ja immuunivälitteisen hemolyyttisen anemian esiintymistä kannassamme.

Allergiat, ilmenee useimmiten iho- ja/tai suolisto-ongelmina. Yleistyneet cairnterriereillä, kuten muillakin roduilla. Allergiat vaihtelevat lievistä vaikeisiin asteisiin. Allergiaa aiheuttavien tekijöiden kartoittaminen on usein vaikeaa ja kallista, vaikeissa tapauksissa myös hoito on kallista. Allergiasta ei parannuta, mutta sen kanssa voi elää oikealla hoidolla huoletontakin elämää. Vakavimmissa tapauksissa koiran lopettaminen voi olla armeliain vaihtoehto. Kerhon tiedossa on 50 allergiatapauksia vuosilta 1989-2012. Muutkin iho-ongelmat ovat trimmajien ja eläinlääkärien mukaan yleistyneet cairneilla.

Lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta eli **Addisonin tauti**

on nuorilla ja keski-ikäisillä koirilla esiintyvä suhteellisen harvinainen sairaus. Tauti on nartuilla kaksi kertaa uroksia yleisempää. Tyypillisinä oireina on epämääräisen oksentelu- ja ripulijaksot, ruokahaluttomuus ja väsymys. Sairauden alkuvaiheessa oireita saattaa esiintyä ainoastaan stressitilanteissa tai sairastelun yhteydessä. Merkittävät elektrolyyttitasapainon muutokset (Na/K) voimistavat oireita ja voivat johtaa Addisonin kriisiin, joka on aina hätätapaus. Addisonin tauti koiralla on ennusteeltaan erinomaisen hyvä omistajan noudattaessa tarkasti lääkitysohjeita. Hoitotasapainon arvioimiseksi koiran veriarvoja seurataan kahdesti vuodessa otettavilla verikokeilla. Addisonin tautiin sairastuneilla koirilla on muita koiria suurempi riski sairastua myöhemmin sokeritautiin, kilpirauhasen vajaatoimintaan tai muuhun autoimmuunitaustaiseen sairauteen. Vuosina 2005-2012 rotuyhdistyksen tietoon on tullut 12 uutta tapausta. Tätä ennen sairaudesta ei ole merkintöjä.

Immuunivälitteinen hemolyyttinen anemia (IMHA / AIHA) on sairaus, jossa immuunijärjestelmä tuhoaa oman elimistön punasoluja. Punasolujen hajoamista sanotaan hemolyysiksi ja sen tuloksena on anemia. Koska veressä ei ole riittävästi punasoluja, alkaa koko elimistö kärsiä hapenpuutteesta ja se näkyy tihentyneenä hengityksenä ja sydämen lyönteinä. Sairaus on hengenvaarallinen ja sen muita oireita ovat mm. väsymys, heikkous, syömättömyys ja keltaisuus. Yhdistyksen tietoon on tullut vasta kolme tapausta, mutta sairauden vakavuuden vuoksi tilannetta seurataan edelleen.

Rodulla tunnetaan myös muita perinnöllisiä sairauksia, mutta toistaiseksi niitä ei ole tavattu meillä lainkaan tai vain harvoin yksittäistapauksina.

Muita perinnöllisiä vikoja, joita voidaan tavata kaikilla roduilla:

- **kivespuutokset**, yksi tai molemmat kivekset jäävät

- laskeutumatta, vaativat joskus leikkaushoitoa
- **häntämutka**, nivelen asentovirhe hännän alueella. Hännässä on pysyvä, selvästi tuntuva mutka. Eri asteisia, lievissä tapauksissa varma diagnoosi voidaan tehdä vain röntgenkuvauksella.
 - **purentaviat**, ylä-, ala-, tasa-, ja ristipurenta. Purenta saattaa muuttua vielä aikuisiälläkin.
 - **luppakorvat**
 - **vesipää**, johtaa yleensä kuolemaan jo pentuiässä
 - **kitalakihalkio**, johtaa yleensä pennun menehtymiseen pikkupentuvaiheessa
 - **napa- ja nivustyrä**, vatsapeitteeseen kehityskaudella jääneitä aukkoja, josta suoli pääsee tunkeutumaan ihon alle. Näkyy muhkurana jonka pystyy työntämään näkymättömiin. Lievät muodot aiheuttavat harvoin ongelmia, isommat tyrät vaativat leikkaushoitoa

(Teksti pohjautuu osittain ELL Elina Rusasen kommentteihin rodun terveystilanteesta)